

Haarlem en omgeving

Hoe komt je erachter welke villabewoners in Zuid-Kennemerland een historisch waardevol interieur bezitten? Als je onderzoekster Esther de Haan mag geloven is het antwoord nogal eenvoudig. „Door het klepje van de brievenbus voorzichtig op te tillen en naar binnen te kijken.”

Hal aan de Baan, Haarlem

Huis Sonnevank, Aerdenhout

Glas-in-lood, villa 't Sant, Aerdenhout

Keukenkast, villa 't Sant, Aerdenhout

Tegelwerk (1903) aan de Baan, Haarlem

Aanrecht, villa 't Sant, Aerdenhout

Houtgesneden trap-paal met uil, de Baan, Haarlem

Stichting brengt historische interieurs in kaart

Zoeken naar verstopt erfgoed

Kees van der Linden

De stichting Historische Interieurs Amsterdam, waarvoor Esther de Haan werkt, heeft de afgelopen maanden waardevolle interieurs in Zuid-Kennemerland in kaart gebracht. „Door de brievenbus kijken is vaak de enige manier. Je ziet bijzondere tegels in de hal, of een fraai trapportaal en je denkt, dat zou wel eens wat kunnen zijn, hier moeten we nog eens aanbellen.” Aan het speurwerk ging een gelijksoortig project in Amsterdam-Zuid vooraf. Het succes daarvan smaakte naar meer, waarna de stichting besloot behalve de grachtengordel ook de forensengemeenten van de hoofdstad in 't Gooi en Zuid-Kennemerland te doorkruisen. Maar waarom nou juist die forensengemeenten? De Haan: „Vanaf ruwweg 1880 verplaatsten mensen zich niet

langer per trekschuit of koets, maar per trein of tram. Vanaf die tijd zie je buiten de stad villawijken ontstaan. Hier liet de gegoede burgerij huizen bouwen, waarbij ze vaak ook hun interieurs lieten ontwerpen. Alleen bleven die tot nu toe onderbelicht, omdat die zich achter de voordeur bevinden.”

Onontdekte schatten

De Haan en haar kompanen liepen in januari van dit jaar op goed geluk de lanen van de dorpen van Zuid-Kennemerland binnen. De 17de- en 18de-eeuwse buitenplaatsen lieten ze met opzet links liggen. Daarvan is het binnenwerk immers genoegzaam bekend; de onderzoekers waren juist op zoek naar onontdekte schatten. „Als je de oprit oploopt, hoop je maar dat er geen hond is. Je kijkt of er mensen in de tuin zijn die je kunt aanspreken. Dat is het echte

veldwerk. Bijna altijd blijken de bewoners heel toegankelijk en ongelooflijk aardig. We zijn vaak allerhartelijkst ontvangen. Niet zelden weten de bewoners veel van hun interieurs af en laten ze een en ander graag zien.” In een half jaar tijd bracht een legertje onderzoekers, goeddeels bestaande uit pas afgestuurde architectuur- en kunstgeschiedenisstudenten, in Zuid-Kennemerland zo'n honderd bijzondere villa's in kaart. Wat ze zoal aantroffen: kamers betimmerd met mahoniehouten lambriseringen, schouwen, parketvloeren en stucplafonds. „De inrichting van de huizen ging indertijd gepaard met enorm vakmanschap en rijke decoratie. Overigens was lang niet alles uniek, eind negentiende eeuw werd het al gewoon om een stucplafond, een parketvloer of een tegelwand uit

een catalogus te kiezen.” „Maar we troffen ook interieurs aan die uniek in hun soort zijn. Glas-in-lood bijvoorbeeld, speciaal voor een familie gemaakt. In de studeerkamer staan er boeken in het glas afgebeeld, in de kinderkamer bloemetjes, in de vrouwenkamer een spinnewiel. Decoratie met een symbolische lading.”

Amsterdamse School

De villa's in een dorp als Bloemendaal laten zich ruwweg in drie categorieën verdelen, aldus De Haan. „Je hebt er die zijn opgetrokken in de stijl van het neoclassicisme of die van de neo-Hollandse Renaissance, daarnaast heb je de groep die zich liet inspireren door de Engelse landhuisstijl en tot slot, heel bijzonder, de huizen in de stijl van de Amsterdamse School. Een stijl met een modernistische uitstraling, wereldberoemd

geworden door de grote sociale woningbouwprojecten in Amsterdam. Maar buiten de hoofdstad verzeen - in dezelfde trant - villa's voor de gegoede burgerij.”

Nieuwsbrief

Bij zo'n twintig huizen ging de stichting daadwerkelijk naar binnen. Foto's van de tien meest in het oog springende interieurs worden volgend jaar in boekvorm gepubliceerd. Een minder strenge selectie van de bevindingen is te vinden op de website van de stichting en op een eigen Facebookpagina, waarop de onderzoekers een blog bijhouden van hun ontdekkingen. Ook gaat er regelmatig een nieuwsbrief uit naar belangstellenden. „Doel is de interesse voor interieurs te vergroten. Als de kennis erover groeit, groeit de waardering ervoor ook. Zo creëren we draagvlak in de samenleving en kunnen we de

eigenaren van bijzonder erfgoed steunen in hun streven dat te behouden. Uiteindelijk gaat het om kwetsbare zaken waarvan je wilt voorkomen dat die er op een kwade dag uit worden geslagen.” Met haar werk wil de stichting een nieuw bewustzijn kweken bij mensen die wonen in een historisch interieur. „Gebrek aan kennis is een groot gevaar. Mensen zijn gauw geneigd te denken: dat is oud, laten we iets nieuws nemen.” Maar lichtvaardigheid is bij zulke beslissingen niet op zijn plaats, waarschuwt De Haan. Op ernstige toon: „Als bewoner ben je een passant, je bent maar tijdelijk. Uiteindelijk is een huis er niet alleen voor jou, jij bent er ook voor het huis.”

www.stichtinghistorischeinterieurs-amsterdam.nl, Facebook: stichting Historische Interieurs Amsterdam